

Ігнатушко Ю. І. – кандидат юридичних наук, доцент кафедри інформаційних технологій Національної академії внутрішніх справ

ПРАВОВА ОХОРОНА КОМП'ЮТЕРНИХ ПРОГРАМ

В умовах становлення ринкової економіки, стрімкого науково-технічного прогресу активно розвиваються інформаційні системи, розробляють різноманітні комп'ютерні програми, використання яких ґрунтується на новітніх інформаційних технологіях.

Однією зі сфер правового регулювання, які зазнають впливу інтеграційних процесів та уніфікації, є сфера захисту прав інтелектуальної власності. Інтелектуальна власність як соціально-правове явище забезпечує охорону результатів творчої діяльності. Серед проблемних аспектів охорони прав інтелектуальної власності важливе місце посідає проблема охорони комп'ютерних програм. Це пов'язано, передусім, із динамічним розвитком комп'ютерних технологій та інформаційних систем, постійним наближенням до так званого інформаційного суспільства, у якому частка інформаційних продуктів у загальному суспільному виробництві поступово переважає.

З огляду на зазначене, нагальною є потреба в науково обґрунтованому забезпеченні захисту прав авторів комп'ютерних програм і використання комп'ютерного програмного забезпечення [1].

Аспектам захисту та використання комп'ютерних програм присвячені наукові праці українських і зарубіжних учених: Г. О. Андрощука, В. В. Белова, К. І. Белякова, О. М. Джужі, В. С. Дмитришина, В. І. Жукова, В. А. Ландика, Є. Д. Лук'янчикова, П. А. Луцкера, П. І. Орлова, Ю. Ю. Орлова, О. А. Підпригори, О. О. Підпригори, О. Д. Святоцького, М. В. Селіванова, А. Г. Серго, В. Г. Хахановського, В. О. Хорошка, П. О. Цимбала, В. С. Цимбалюка, М. Я. Швеця та ін.

Комп'ютерні програми довго не наділяли правом бути об'єктом інтелектуальної власності – своєрідним товаром, що належить автору чи іншому правовласнику. Причина полягає в суспільній свідомості, у якій комп'ютерні програми з моменту їх появи асоціювалися з безкоштовним додатком до електронно-

обчислювальної машини, хоча вони мають усі риси об'єкта інтелектуальної власності та потребують захисту не меншого, ніж будь-яке інше майно. Витрати на їх створення значно перевищують витрати на виробництво власне персональних комп'ютерів.

У вітчизняній і зарубіжній літературі останніх років поняття «програмне забезпечення» трактують ширше – як комплекс неапаратних засобів, які обслуговують комп'ютери. Відповідно до цього тлумачення, програмне забезпечення – це не тільки програми, а й покладені в їх основу алгоритми, тобто сукупність чітко визначених правил для розв'язання певної задачі за обмежену кількість кроків [2].

Специфіка комп'ютерних програм як об'єкта авторського права полягає в тому, що цей об'єкт може бути одночасно і нематеріальним благом (немайнові авторські права), і матеріальним (майнові авторські права).

Попри те, що комп'ютерні програми не цілком укладаються в традиційні межі авторського та патентного права, вибір на користь авторського права для правової охорони програмного забезпечення зумовлений тим, що найвищий рівень охорони в умовах масового виробництва програм може забезпечити тільки визнання комп'ютерних програм об'єктом захисту як результату творчої діяльності, отже, як об'єкта авторського права. Переважна більшість об'єктів авторського права є результатом художньої творчості, вони мають викликати в людей емоційні відчуття, комп'ютерна програма є результатом технічної творчості та призначена для задоволення утилітарних індивідуальних або суспільних потреб.

Унаслідок виокремлення ринку комп'ютерних програм і появи можливості їх функціонування як окремого програмного продукту, не пов'язаного з конкретним комп'ютером, постала необхідність у самостійній правовій охороні цих об'єктів. Економічна цінність комп'ютерних програм, порівняно із власне комп'ютером, значно зросла, тому нині вже йдеться про те, що комп'ютерна програма є ціннішим об'єктом охорони, ніж комп'ютер. Отже, потрібно розробити нову правову базу для захисту авторських прав на комп'ютерні програми.

Список використаних джерел

1. Хахановський В. Г. Використання ліцензійного програмного забезпечення: правові аспекти / В. Г. Хахановський, Ю. І. Ігнатушко // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. – 2004. – № 3. – С. 205–209.

2. Інформаційні технології в правозастосовній практиці : навч. посіб. / В. Г. Хахановський, В. А. Кудінов, В. М. Смаглюк. – Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2015. – 112 с.